

SJEĆANJE NA ALBU VIDA KOVIĆA

Nikša Njirić, Zagreb

Albu Vidakovića upoznao sam — kao uglavnom i drugi iz moje generacije — u doba kada je vodio zbor Muzičke akademije (tada Hrvatskog državnog konzervatorija) u Zagrebu. Bilo je to negdje oko 1947. godine. To razdoblje je bilo dosta kratko, svakako nedovoljno da sam mogao upoznati njegove osobine kao čovjeka i glazbenika.

Kasnije sam, već završivši studije na Muzičkoj akademiji došao u tješnji dodir s njime. To se dogodilo posredstvom prijatelja dr. Lovre Županovića koji je imao više prilike biti s njime u vezi. On mu je na srednjoj školi konzervatorija predavao harmoniju.

Nas dva smo ga kao dobri prijatelji, češće znali nedjeljom posjetiti u njegovu stanu u Novoj vesi. Tek je to bila prilika da ga bolje upoznam. Uz obavezna časkanja o svakodnevnim stvarima najviše su vremena, dakako, zauzela raspravljanja o glazbi. Pokazivali smo mu i svoje radove, a on je bio njihov nesmiljeni kritičar. Kolikogod nam je bilo teško primiti neki njegov nepovoljan sud, ipak smo imali puno povjerenje u njega jer smo znali da ga vodi njegov istančani glazbeni ukus. Uostalom, način na

koji je on to činio: blagim humorom prijazna čovjeka, bio je takav da ga je bilo nemoguće ne prihvatiti.

Kasnije sam ga i sâm znao posjetiti. Počeo sam ga zaista smatrati prijateljem i čovjekom koji će uvijek pružiti dragocjenu pomoć bilo u privatnom životu, bilo u stvarima struke.

Dodir drugačije vrste s Albom Vidakovićem — nazvao bih ga »duhovno-stručnim« — ostvarivao se listanjem stranica Muzičke enciklopedije gdje je dao svoje brojne priloge, a nadasve njegovog životnog djela: velike studije o Vinku Jeliću. Te su stranice nedvojbeno govornile kakvom je savjesnošću i znanjem stručnjaka Vidaković pristupao svom radu.

Moj posljednji razgovor s njime vodio se početkom travnja 1964. na Trgu Republike nakon jednog simfonijskog koncerta. Upravo smo raspravljali o praizvedbi Šulekove *Pete simfonije*. Nisam slutio da će to biti naš posljednji sastanak. Samo desetak dana nakon toga saznao sam da Albe Vidaković više ne živi. Bilo je zaista bolno saznanje da tog divnog čovjeka punog vedrine i (kako sam, nažalost, krivo mislio) zdravlja, više nema među nama. Do toga časa neprekidni *allegro* njegovog života smijenio je tužni *adagio*, ali ne u potpunosti tužan, jer sjećanje na takva čovjeka mora sve njegove poštovaocce i prijatelje ispunjati vedrinom što ju je u sebi nosio.

ERINNERUNG AN ALBE VIDA KOVIĆ

Johannes Overath, Köln

Es war im Jahre 1961, als ich den fast gleichaltrigen Musikwissenschaftler und Priester Musiker Albe Vidaković kennen lernte.

Er kam nach Köln zum IV. Internationalen Kongreß für Kirchenmusik, von Sr. Exzellenz Franjo Šeper, dem damaligen Erzbischof von Zagreb, als Delegierter benannt. Auf dem Kongreß, der vom 22. — 30. Juni stattfand, vertrat er Jugoslawien.

Infolge besonderer Umstände wohnte er während des Kongresses in einem Vorort von Köln bei meinen Verwandten, der Familie Dr. med. Waltera Manhenke, die den freundlichen Priester sehr bald in ihren Familienkreis aufnahm und mit ihm auch in den folgenden Jahren bis zu seinem frühen Tode in freundschaftlicher Verbindung blieb.

Ich erinnere mich an zwei ausführliche Gespräche mit ihm: Während der Kongreßtage ergab sich hierzu nur einmal Gelegenheit infolge der sehr bemessenen Zeit, die mir bei der Leitung des Kongresses übrig blieb. Es beschäftigte uns vor allem die Frage der schon vor dem II. Vatikanischen Konzil in Deutschland und auch anderswo propagierten Verwendung der Volkssprache in der Liturgie. So sehr ihn die überkommene, an die lateinische Sprache geknüpfte, liturgische Tonkunst faszinierte, insbesondere der gregorianische Choral und die klassische Polyphonie, so sehr interessierte ihn das Problem liturgischer Volksgesänge in seiner kroatischen Muttersprache, wobei mir unvergeßlich geblieben ist, wie sehr er für eine nur beschränkte Zulassung der Muttersprache in der Liturgie plädierte, damit die kostbaren Musikwerke der Gesamtkirche als fester liturgischer Bestand erhalten blieben, nicht zuletzt aus dem Grunde, sich auch in der Weltkirche der Zukunft gerade in der Liturgie zu Hause fühlen zu können. Niemand konnte damals ahnen, daß die liturgische Praxis nach dem Konzil, weit über die

SJEĆANJE NA ALBU VIDA KOVIĆA

Johannes Overath, Köln

Godine 1961. upoznao sam Albu Vidakovića; upoznao sam jednako čovjeka koji se bavi glazbenom znanošću i svećenika-glazbenika.

Došao je u Köln na IV. međunarodni kongres za crkvenu glazbu kao delegat uzoritoga Franje Šepera, tadašnjeg zagrebačkog nadbiskupa. Na Kongresu, koji se održavao od 22. do 30. lipnja, on je zastupao Jugoslaviju.

Stjecajem posebnih okolnosti stanovao je za vrijeme Kongresa u jednom predgrađu Kölna kod moje rodbine, u obitelji dr. med. Waltera Manhenke, koja je prijaznog svećenika uskoro prihvatila u svoj obiteljski krug i ostala s njime u prijateljskim vezama slijedećih godina sve do njegove prerane smrti.

Sjećam se dvaju dosta opširnih razgovora s njime. Za vrijeme kongresa pružila mi se za to samo jedna zgoda zbog veoma skućenog vremena koje mi je kao voditelju kongresa preostajalo. Bavili smo se prije svega pitanjem upotrebe pučkog jezika u liturgiji, o kojoj se govorilo već prije II. vatikanskog sabora u Njemačkoj i drugdje. Koliko ga je god fascinirala liturgijska glazbena umjetnost, osobito gregorijanski koral i klasična polifonija, vezana uz latinski jezik, toliko ga je zaokupljao problem liturgijskih pučkih popjevaka na njegovu materinskom hrvatskom jeziku. Ostalo mi je pri tom nezaboravno kako je on veoma zagovarao umjerenost pripuštanje materinskog jezika u liturgiji, da bi se sačuvala dragocjena glazbena djela cijele Crkve, kao stalni sastavni dio liturgije, pa i stoga da bi se u čitavoj budućoj Crkvi upravo u liturgiji čovjek mogao osjećati kao kod kuće. Nitko tada nije mogao ni slutiti da bi liturgijska praksa poslije Koncila, daleko iznad umjerenih koncilskih odredaba, dovela do tako općenitog potiskivanja latinskog liturgijskog jezika i time do neke vrste otuđenja u nadnacionalnom području. Uvidavni priznaju već danas kako je nakon jednostranog udaljavanja potrebno vratiti se umjere-

maßvollen Bestimmungen des Konzils hinaus, zu einer weitgehenden Verdrängung der lateinischen Liturgiesprache und damit zu einer Art Verfremdung im übernationalen Bereich führen würde. Heute erkennen Einsichtige bereits, wie notwendig nach dem einseitigen Pendelausschlag eine Rückkehr zu den ausgewogenen Bestimmungen der Konzilskonstitution über die Liturgie von 1963 ist, und dies nicht nur aus Gründen einer alle Völker und Sprachen verbindenden Musica sacra.

Neben der Sprachenfrage in der Liturgie interessierten unseren kroatischen Kollegen die auf dem Kölner Kongreß erörterten Probleme der kirchenmusikalischen Ausbildung, weil er sich damals schon mit dem Gedanken der Gründung eines Institutes für Kirchenmusik trug.

Zu einer Behandlung konkreter Pläne, die er in seiner Heimat zu verwirklichen trachtete, kam es in einem zweiten längeren Gespräch bei einem Besuch im Jahre 1963 in Köln.

Bei diesem Gedankenaustausch über verschiedene Lehrpläne an den Kirchenmusik — Instituten im deutschen Sprachgebiet äußerte er bescheiden die Frage, wie man wohl an eine gute Schulorgel, die nach den Prinzipien der heutigen Orgelbewegung gebaut sein sollte, kommen könne. Ich konnte ihm einige neue Schulorgeln in Deutschland nennen, u. a. eine kürzlich für das Institut der katholischen Kirchenmusik an der Staatlichen Hochschule für Musik in Köln von Romanus Seifert im niederrheinischen Wallfahrtsort Kevelaer gebaute Orgel, die mir für das zu errichtende Institut in Zagreb auch geeignet zu sein schien. Zu seiner großen Freude konnte ihm Ende des Jahres 1963 die Mitteilung gemacht werden, daß seine Orgelwunsch mit Unterstützung guter Freunde realisiert werden könnte. Folgende Disposition wurde überlegt:

I. Manual: Rohrflöte 8'
Prinzipal 4'
Waldflöte 2'

II. Manual: Gemshorn 8'
Gedecktlöte 4'
Zimbel 3 fach

Pedal: Gedecktbass 16' + 8' 2 fach

Koppeln: II an I, I am P, II an P

42 Pfeifen aus Holz, 466 Pfeifen aus Zinn.

Die Orgel hat Schleifladen, mechanische Spiel — und Registertraktur und einen angebauten Spieltisch. Das Orgelgehäuse ist aus Eiche gefertigt.

Leider hat Albe Vidakovi diese Orgel nicht mehr selber spielen können. Erst 1965, ein Jahr nach seinem frühen Tode, wurde die mit ihm geplante Orgel von Orgelbaumeister Ernst Seifert aus Kavelaer gebaut und mithilfe der Caritas Internationalis nach Zagreb transportiert und dort aufgestellt.

Nun dient sie in dankbarer Erinnerung an Albe Vidaković dem gleichen hohen Ziele, dem sein Leben und Wirken in besten Jahren geweiht war.

nim odredbama koncilske Konstitucije o liturgiji iz 1963., i to ne samo zato što musica sacra povezuje sve jezike i narode.

Osim pitanja jezika u liturgiji zanimali su našega hrvatskog kolegu na kölnskom kongresu i raspravljani problemi crkvenoglazbene izobrazbe, jer se već tada bavio mišlju o osnivanju Instituta za crkvenu glazbu.

Konkretne planove koje je htio ostvariti u svojoj domovini pretresli smo u jednom drugom, duljem razgovoru, kad je 1963. posjetio Köln.

U izmjeni misli o različitim nastavnim planovima na institutima za crkvenu glazbu na njemačkom jezičnom području skromno je postavio pitanje kako bi mogao doći do dobrih školskih orgulja koje bi bile izgrađene po načelima suvremene gradnje orgulja. Spomenuo sam mu nekoliko školskih orgulja u Njemačkoj, među ostalima orgulje koje je nešto ranije za Institut katoličke crkvene glazbe pri Državnoj školi za glazbu u Kölnu izgradio Romanus Seifert u donjorajnskom prošteništu Kevelaeru. Ove su mi se orgulje činile veoma prikladnima za zagrebački Institut koji je Vidaković kanio osnovati. Na njegovu veliku radost mogao sam mu koncem 1963. saopćiti da će njegova želja uz pomoć dobrih prijatelja moći biti ostvarena. Odlučili smo se za sljedeću dispoziciju:

I. Manual: Rohrflöte 8'
Prinzipal 4'
Waldflöte 2,

II. Manual: Gemshorn 8'
Gedecktlöte 4'
Zimbel 3 fach

Pedal: Gedecktbass 16' + 8' 2 fach

Koppeln: II an I, I am P, II an P
42 Pfeifen aus Holz, 466 Pfeifen aus Zinn

Orgulje imaju zračnice s pomicaljkama, mehaničko registriranje i sviranje, sviraonik ugrađen u orgulje. Kućište orgulja izrađeno je iz hrastovine.

Nažalost, na ovim orguljama Albe Vidaković sâm više nije mogao svirati. Tek 1965., godinu dana nakon njegove prerane smrti, bile su sagrađene orgulje što ih je on planirao. Sagradio ih je graditelj orgulja Ernst Seifert i uz pomoć Caritas Internationalis prevezao ih u Zagreb i tamo postavio. U zahvalnom sjećanju na Albu Vidakovića služe istom uzvišenom cilju kojemu je bio posvećen njegov život i rad u najboljim njegovim godinama.